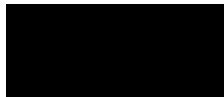

UYGULAMALI METİN BİLGİSİ

Doç. Dr. Engin Yılmaz

Künye Sayfası

Doç. Dr. Engin YILMAZ

21.06.1971 tarihinde Erzurum'da doğdu. İlk ve orta öğrenimini İspir'de tamamladı. 1988 yılında girdiği Üniversite Yerleştirme Sınavı'nda Marmara Üniversitesi, Atatürk Eğitim Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimi bölümünü kazandı. Bu bölümden 1992 yılında "İYİ" dereceyle mezun oldu. 1992 yılında Marmara Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsünün açtığı Yüksek lisans sınavını 1. olarak kazanarak, Türk Dili Bilim Dalına kayıt yaptırdı. Aynı yıl İstanbul'da "Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmeni" olarak göreve başladı. 1995 yılında, Prof. Dr. Ahmet Topaloğlu yönetiminde hazırladığı "*Gazavât-nâmeler ve Niyazî'nin Gazavât-ı Nebîsi*" adlı tezle, "Türk Dili Bilim Uzmanı" oldu. 1995 yılında Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünün açtığı doktora sınavında başarılı olarak Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalına kayıt yaptırdı. 1998 yılında Prof. Dr. Osman Nedim Tuna ve Yard. Doç. Dr. Kenan Acar (Prof. Dr. Osman Nedim Tuna'nın rahatsızlığından sonra) yönetiminde hazırladığı "*'Acâ'ibü'l Mahlukât Tercümesi (Metin-Dil İncelemesi-Çözümlemeli Dizin)*" adlı tezle "Türk Dili Bilim Doktoru" oldu. 2004-2006 yılları arasında Bosna-Hersek'te Tuzla Üniversitesinde "Misafir Öğretim Üyesi" olarak görev yaptı. 2005 yılında "Yeni Türk Dili Doçenti" oldu. Engin Yılmaz, halen Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde Orta Öğretim Sosyal Alanlar Eğitimi Bölüm Başkanlığı ve Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimi Anabilim Dalı Başkanlığı görevlerini yürütmektedir. Engin Yılmaz'ın yayınlanmış toplam beş (5) kitabı vardır:

- 1) *Sait Faik'in Sakarya'sı* (Değişim Yay., 2. Baskı, İstanbul, 2006)
- 2) *Türkiye Türkçesinde Niteleme Sıfatları* (Değişim Yay., İstanbul, 2004)
- 3) *Dedem Korkut'un Hikâyeleri* (Metropol Yay., İstanbul, 2005)
- 4) *Türk Edebiyatında Sakarya* (Sakarya Büyükşehir Belediyesi Yay., Sakarya, 2008)
- 5) *Türkiye Türkçesi Üzerine Araştırmalar* (Pegem Akademi Yay., Ankara, 2009)

Ayrıca Yılmaz'ın, ulusal/uluslar arası nitelikteki çeşitli dergilerde makaleleri; başta Uluslar arası Türk Dili Kurultayı (2000, 2004, 2008), PIAC (52. PIAC, Bükreş/Romanya, 2008), Dünya Dili Türkçe Sempozyumu (KKTC, 2009) olmak üzere, ulusal ve uluslar arası düzeyde sempozyum/kongre/kurultay/panellerde sunduğu çok sayıda bildirisi, seminer, konferans ve araştırma projeleri vardır.

Bu eserimi, merhum hocam Prof. Dr. Osman Nedim Tuna'nın aziz hatrasına ithaf ediyorum.

ÖN SÖZ

Her okuma, aslında yeni bir anlamlandırma demektir. Bu anlamlandırmada metin üreticisi konumundaki yazar kadar, metin çözücü olan okur da etkin bir rol üstlenebilmektedir. Yazarın bilgisi, birikimi, dünya ve sanat görüşü elbetteki “metnin üretimi” aşamasında belirleyicidir. Ancak, bir metnin dilsel anlamda üretimi tamamlandıktan sonra, sıra artık o metni okuyacak/dinleyecek, yeniden anlamlandırarak, inceleyecek, eleştirecek kişiye gelmiş demektir. Metnin anlaşılabilmesi için; metni üreten yazarın etkin olduğu “metinselleşme süreci” kadar; metni alımlayan, metni çözmesi beklenen okur evrenindeki her bir üyenin etkin olduğu “metin sonrası” aşama da büyük önem taşımaktadır. Kaldı ki, bu “metin sonrası” aşamada metni çözmesi beklenen okurun bilgisi, birikimi, dünya ve sanat görüşünün yanında, yazardan ve eserden beklentisi de ön plana çıkmaktadır. Elinizdeki eserin hazırlanışındaki temel amaç da, “metin sonrası” aşaması olarak kabul edilebilecek olan “metinlerin incelenmesi” noktasında, özellikle üniversitelerdeki Türk Dili ve Edebiyatı, Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimi, Türkçe Eğitimi, Dilbilim gibi bölümlerde okuyanlara/lisans üstü öğrenim görenlere, Türkçe/Edebiyat öğretmenlerine ve alanın uzmanlarına, somut inceleme örnekleri sunarak kılavuzluk etmektir.

Farklı edebi eserler, farklı yöntemlerle incelenebilir: Metne *pozitivist*, *psikanalitik*, *hermeneutik*, *felsefi*, *yapısalcı*, *çoğulcu* vb. yöntemler ışığında yaklaşılabilir ve bu doğrultuda değerlendirmeler yapılabilir. Elinizdeki eserde, daha çok “anlatısal metin” türlerinin incelenmesi yapılmış; metinler yer yer “bütüncül”, yer yer “bölümsel” incelemeye tabi tutulmuştur. Metin incelenmesi yapılırken çeşitli kavramlar, imgeler, motifler ışığında “Metne Bağlı İnceleme Yöntemi”ne (werkimmanent) bağlı kalınarak, “Metin Dilbilimi” başta olmak üzere “Edimbilim”, “Sosyal Psikoloji”, “İletişim” vb. sosyal disiplinlerin ilke, yöntem ve verilerinden yararlanılmıştır. Bu incelemelerde metinler, ait oldukları çeşitli bağlamsal düzlemler (*dil bağlamı*, *sosyal/kültürel bağlam*, *söylemsel bağlam*, *durumsal bağlam*, *metinsel bağlam*) ve kullanılan dil ve üslup özellikleri bakımından değerlendirilmiştir. “Türk Yazınında ‘Metinsel Odaklama’ Örnekleri: Bir Motif, Üç Eser” ve “*Dedem Korkut Kitabı*’nda Tasvir Dünyası” başlıklı incelemelerde ise “karşılaştırma tekniği”ne ağırlık verilmiştir.

Eser, 2 ana bölümden oluşmaktadır: **I. Metin**, **II. Örnek Metin İncelemeleri**. **Metin Bölümü**’nde genel olarak “metin” kavramı ve “metin incelemeleri” konularında kuramsal bilgiler verilmiştir. Bu bölüm, **Kaynaklar** ile sona ermektedir. Burada anılan kaynaklar, sadece kuramsal bölümle ilgilidir. Her incelemenin sonunda ayrıca, ayrıntılı kaynaklar bölümü verilmiştir. **Örnek Metin İncelemeleri Bölümü**’nde toplam on üç (13) inceleme yazısı yer almaktadır. Bu incelemelerden bazıları, daha önce akademik/bilimsel nitelikte olan çeşitli dergilerde yayınlanmıştır. Bazıları ise, ilk defa bu kitapta yer almaktadır. Yayınlanan yazıların hangi dergilerde yayınlanmış olduğuna dair

künye bilgileri dipnotlarda belirtilmiştir. Bu bölüm, incelemesi yapılan hikâyelerin tam metinlerinin yer aldığı **Ek (Örnek Metinler)** ile sona ermektedir.

Eserin yayınlanmasında yardım ve ilgilerini gördüğüm Servet Sarıkaya'ya ve Türkçe Eğitimi Bölümü Arş. Gör. Yonca Koçmar'a teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

Önsöz.....

1. Bölüm

METİN

Metnin Tanımı	
Metinle İlgili Temel Kavramlar.....	
Metinleşme Süreci.....	
Metinsellik Nitelikleri	
Bağlam (Bildirişimsel Durum).....	
Metin Türleri.....	
Yazılış Amaçları ve İletişim Açısından Metinler	
Kullanılabilir Metinler (Öğretici Metinler)	
Kurmaca Metinler (Edebi Metinler)	
İşlevleri Açısından Metinler.....	
Anlatısal Metinler	
Şiirsel Metinler.....	
Söyleşimsel Metinler.....	
Basın Metinleri.....	
Öğretici Metinler.....	
Mesleki Metinler	
Haberleşme Metinleri.....	
Uyarıcı Metinler	
Akademik/Bilimsel Metinler.....	
Kılavuz Metinler	
Fantastik Metinler	
Anlatısal Metinlerin İncelenmesi.....	
Anlam Üretim Süreci	
Yüzeysel Dil Düzeyi	
Söylem Düzeyi.....	
Anlatı Düzeyi	
Derin Anlam Düzeyi	
Anlatısal Metinlerin İncelenmesi Süreci	

Okuma/Dinleme	
Anlama/Anlamlandırma	
<i>Düz Anlamlandırma</i>	
<i>Yan Anlamlandırma</i>	
İnceleme	
<i>Metnin Anlatıcısının ve Anlatıcının Bakış Açısının Belirlenmesi</i>	
<i>Metnin Anlatısal Birimlerinin Belirlenmesi</i>	
<i>Metnin Tematik Yapısının (Anlatı İzlencesinin) Belirlenmesi</i>	
<i>Metnin Küçük Yapısının (Bağdaşıklık Görünümlerinin) Belirlenmesi</i>	
<i>Metnin Büyük Yapısının (Tutarlılık Görünümlerinin) Belirlenmesi</i>	
Eleştirme	
KAYNAKLAR	

2. Bölüm

ÖRNEK METİN İNCELEMELERİ	
“İstiklal Marşı’nın Dili Üzerine Bir İnceleme”	
“Karanfiller ve Domates Suyu Hikâyesine Metin Dilbilimsel Bir Yaklaşım”	
“Sait Faik’in İlkbaharı: Bir İlkbahar Hikâyesi”	
“Bir Bir Erkek ve Bir Kadın Yazarın Ortak Romanları: <i>Hayal ve Hakikat</i> ”	
“Karşıtlıkların Hikâyesi: Son Kuşlar”	
“Vire Hikâyesi Üzerine Metin Dilbilimsel Bir İnceleme”	
“Türk Yazınında ‘Metinsel Odaklama’ Örnekleri: Bir Motif, Üç Eser”	
“Türk Edebiyatında Kadın Öğretmen Tiplerleri”	
“ <i>Dedem Korkut Kitabı</i> ’nda Tasvir Dünyası”	
“Medyatik Dil Alanları: Reklam/cılık Dili Üzerine Metin Dilbilimsel Bir İnceleme”	

“Yahya Kemal’in Çok Katmanlı Şiir Yapısını Çözümlemede İki Anahtar Tem:
Özlem Duygusu ve Kâinat Algısı”

“Çok Yazarlı Bir Roman Denemesi: *Beşpeşe*”

“Şehir ve Edebiyat İlişkisi Üzerine”

Ekler

EK: Örnek Metinler.....

M. Akif Ersoy, “İstiklal Marşı”

S. Faik, “Karanfiller ve Domates Suyu”

S. Faik, “Bir İlkbahar Hikayesi”

S. Faik, “Son Kuşlar”

Ö. Seyfettin, “Vire”